

Lit. : Catalogi tentoonstellingen moderne kunst 1869-1914 ; — U. THIEME en F. BECKER, *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*. Leipzig ; — E. BENEZIT, *Dictionnaire critique et documentaire des peintres (...)*, Parijs, 1976 ; — E. H. H. ARCHIBALD, *Dictionary of Sea Painters*. Woodbridge, 1980 ; — N. HOSTYIN, *De zee en de kunst* : Auguste Musin, in : *Neptunus. Info-marine*, 27, 184 (1979-1980), 6 ; — ID., *Vergeeten Oostendse kunstschilders - IX* : Auguste Musin, in : *De Plate*, 1981 ; — ID., *Twee marineschilders van bij ons* : François en Auguste Musin, in : *Het Visserijblad*, 30 dec. 1981 ; — W. G. FLIPPO, *Lexicon of the Belgian Romantic Painters*. Antwerpen, 1981 ; — P. en V. BERKO, *Dictionnaire des peintres belges nés entre 1750 et 1875*, Brussel-Knokke, 1981.

Norbert HOSTYIN

MUSIN, François Etienne, marineschilder.

Geboren te Oostende op 4 okt. 1820 als zoon van François Constant M. (1793-1849), herbergier, later oesterkweker en restauranthouder, en van Marie-Antoinette Dickschen (1794-1842). M. had twee broers : Auguste (hotelier) en Eugène (kandidaat-notaris). Huwde ca. 1850 met de Brusselse kunstschilderes Marie-Célestine Gosselin (ca. 1826-1853), bij wie hij één zoon had : Auguste (1852-1923), die op zijn beurt marineschilder werd. M. woonde achtereenvolgens in de oesterkwekerij Musin buiten de stadswallen aan de Oostendse vuurtoren, in de Haringstraat 2 te Brussel en in de Grensstraat 114 te Sint-Joost-ten-Node. Overleden te Sint-Joost-ten-Node op 24 okt. 1888 na een aanval van apoplexie.

Zoals dat met vele kunstenaars het geval is, werd rond de jeugd van François M. een kleine legende geweven, die na meer dan anderhalve eeuw niet meer op haar waarheid kan gecontroleerd worden. Als kind zou M. meer van de zee en de schepen dan van zijn studies gehouden hebben. Op een goede keer toen hij thuis als straf op een zolderkamertje was opgesloten, zou hij op de muur een marine getekend hebben met een brok kool. Zo zou zijn talent zich geopenbaard hebben. Omstreeks 1831 kwam M. in de Oostendse tekenschool terecht, waar hij zijn opleiding kreeg van Michel van Cuyck en van François Bossuet, de beroemde vedute-schilder, die toen nog een loopbaan bij het Oostendse loodswezen cumuleerde met het lesgeven aan de lokale Academie. Met het behalen van een gouden medaille

sloot M. zijn Oostendse studieperiode af (ca. 1835). Inmiddels zou hij reeds gevaren hebben bij de kustvaart en op deze wijze al heel jong maritieme ervaring hebben opgedaan. Van 1836 af zette hij zijn studies verder aan de Brusselse Academie, eerst in het atelier van F. J. Navez, daarna bij François Bossuet, die inmiddels tot professor aan dat instituut was benoemd. M. debuteerde wellicht tijdens het Antwerpse Salon in 1840. Bijval en verkoop lieten van meet af aan niets te wensen over. Het Saloncomité kocht een werk van hem voor zijn loterij. Toen Leopold I bij hem een „Gezicht te Oostende” aankocht (1845), betekende dat meteen een flinke publicitaire ruggesteun voor de jonge kunstenaar. Omwille van de belangstelling die in Engeland voor zijn kunst bestond, ging M. er een tijdlang wonen. Ondertussen reisde hij ook naar Spanje en Portugal. Bij de dood van zijn vader (in 1849) kwam hij naar Oostende terug. Zijn aandeel in het ouderlijk bedrijf liet hij aan zijn broer Auguste over.

In juni 1852 kreeg M. vanwege het Ministerie van Openbare Werken een stuk duingrond in concessie. Het was gelegen ten westen van het oude Oostende. In hetzelfde jaar nog liet hij er een houten paviljoen bouwen, het allereerste dat aan het strand ten westen van Oostende werd gebouwd. Hij verhuurde het complex, dat bekend stond als het *Pavillon des Dunes*, aan ene Constant Beerblock, die er een hotel-restaurant in hield. Het lijkt erop dat M. zelf nooit in het *Pavillon des Dunes* heeft gewoond, maar er wel een atelier had.

Eind 1852 woonde M. reeds te Brussel. Na de dood van zijn vrouw ondernam hij nog enkele studiereizen : Spanje en Portugal, de Italiaanse en Zwitserse Alpenmeren, Frankrijk, Noorwegen, Noord-Amerika ... Hij zou zelfs aan een walvisjacht deelgenomen hebben. Van al deze reizen bracht de kunstenaar heel wat studies mee, die hij in het atelier uitwerkte. Zo genoot zijn *Pontons te Toulon* in die jaren een tijdlang bekendheid.

In 1860 betrok hij zijn definitieve woning, Grensstraat 114 te Sint-Joost-ten-Node. In de tuin van dit pronkhuis liet hij een groot atelier bouwen, waarin hij zijn wijdbe-

faamde collectie scheepsantiek en maritieme snuisterijen uitstalde. Daar ontving zoon Auguste zijn opleiding als kunstschilder. Het atelier was een ware schilderijen-fabriek, want M. en weldra ook zijn zoon waren door bestellingen overrompeld. Via commissionairs hadden ze immers een gretig koperspubliek in Engeland en Amerika, terwijl ze steeds opnieuw inzendingen voor de salons dienden klaar te houden. Samen met zijn zoon publiceerde M. een platenboek over de Belgische visserij, de vissoorten en de schelpen, *La pêche maritime belge* (1882), een fraaie kleurenitgave die zich tot de kinderen richtte.

M.'s welgepulde loopbaan kende, op reizen na, weinig of geen merkwaardige uiterlijke feiten: hij was een graaggeziene figuur in conservatieve Brusselse kunstenaarskringen, zoals de *Cercle artistique et Littéraire*. Naar eigentijdse getuigenissen was hij een echte levensgenieter, steeds in prima stemming, een onnavolgbaar verteller van zijn vele reisavonturen. Daarnaast was hij uiteraard ook een noest werker, die een enorm oeuvre naliet.

Het beeld dat Gustave Lagye van hem schetste (zie lit.), was dan ook compleet in overeenstemming met het karakter van de man: een reusachtige gestalte, dik als een triton uit een schilderij van Rubens, met een donkergekleurd gezicht. *Le bon père Musin*, zoals de kunstjournalisten van toen hem wel eens noemden, stierf aan een beroerte op dinsdag 24 okt. 1888.

Samen met H. Schaep, E. Linnig, Ch. L. Verboeckhoven en H. Lehon behoort M. tot het puik van de Belgische marineschilder uit de romantiek en het romantisch realisme. Zijn oeuvre valt uiteen in twee delen: vóór 1865 schilderde hij voornamelijk schipbreuktaferelen en historiserende doeken die zeeslagen of andere merkwaardige taferelen ter zee als thema hadden. Voor deze laatste nam hij soms bestaande gravures of litho's van zee- en rivier- of strandleven, terwijl hij ook zijn vroegere motieven behield. Het feit dat M. zeer onderlegd was in maritieme aangelegenheden, maakte zijn realistische schilderijen dan ook tot waardevolle

documenten voor de iconografie van de Europese havensteden en van de scheepvaart.

Uit zijn ontzaglijke produktie kunnen hier enkel de hoofdlijnen aangehaald worden. M. was op de eerste plaats een decorateur: op bestelling schilderde hij ensembles die bedoeld waren als bekleding van salonmuren. Dit genre werd tijdens de 19de eeuw in België trouwens druk beoefend: de namen van Fernand Marinus, Jean-Baptiste Madou, Euphrosine Beernaert en vele anderen dringen zich in dat verband op. Oostende leverde de motieven voor zijn twee grootste verwezenlijkingen in dit genre: voor het ensemble van acht *Zichten uit Oostende*, die hij voor de Kon. Prins van Pruisen – de latere Keizer Wilhelm I – in 1853 op bestelling schilderde (bestemd voor het Paleis te Potsdam), alsook voor het ensemble van zeven grote doeken in de Musinzaal van het „tweede” Kursaal te Oostende. Samen met de schilders Verwee, Dubois, Van Severendonck en nog een paar anderen werd M. door de architecten Naert en Laureys gevraagd om mee te werken aan de picturale binnendecoratie van dit feeëriek gebouw. In de jaren 1877-1878 schilderde M. deze zeven doeken van reusachtige afmetingen. Ze stelden de volgende hoogtepunten uit het Oostendse verleden voor: *Het beleg van Oostende door de Spaanse vloot onder bevel van Admiraal Spinola, 1601-1604*, *De beschieting van Oostende door de Engelsen onder bevel van Admiraal Poppham, 21 Juli 1798*, *Het oude arsenaal te Oostende*, *De ontscheping der Rifflemen in de haven van Oostende op 10 oktober 1866*, *Het bezoek van H.M. Leopold II en Marie-Henriette aan de Amerikaanse vloot, geankerd voor Oostende, 22 juni 1868*, *De Cercle du Phare* en *Het Oude Kursaal, gedemonsteerd in 1877*. Tijdens de verbouwingen door Alban Chambon werden deze werken vervangen door frivole werken van Swyncop, Privat Livemont en Antoine Daens. Het beroemde ensemble verhuisde naar het stadhuis, waar het in de vlammen opging bij het uitbreken van W.O. II. Vier jaar eerder, na een Italiëreis in 1873, schilderde hij een reeks van 4 taferelen voor het huis van een Brusselse cliënte:

Het Canal Grande te Venetië, Gezicht te Trieste, Gezicht te Rome en Gezicht te Napels. In 1884 decoreerde hij een ontvangstsalon in het hotel van Armand Stuers, burgemeester van Sint-Joost-ten-Node. Ook aan de inrichting van het Blankenbergse Kursaal werkte M. mee. In 1885-1886 schilderde hij daarvoor onder meer een *Zeeslag te Sluis*. De koning van Württemberg kocht twee werken van hem, namelijk een *Zicht op de Oostendse havengeul* en een *Zicht vanuit de Oostendse havengeul*. Samen met de kostprijs stuurde deze mecenas ten teken van zijn grote waardering aan M. een briljanten ring. Een ander gekroonde onder M.'s afnemers was Nasserdin chah Kadjar, die in 1873 te Londen zijn *Strand te Zuydcote* kocht.

Verder is er dan de schier eindeloze reeks schilderijen met titels als *Opkomend tij, Nachtsignalen bij de Oostendse haven, Vissersboten op het strand, Muijerij, Scheldegezicht, Windstoot op de Zuiderzee, Strand te De Panne, Strand te Blankenberge, De haven te Calais, Promenade te Brighton, Storm over de Hollandse kust, De kaai te Vlissingen, Zeegevecht, Zeegeuzen, een Spaans schip plunderend, Schipbreukelingen, Kapitein Cantillon, pogend zijn schip te verwoegen, Gezicht te Slijkens, De vuurtoren van Eddystone, Lands-End, enz...*

Het enorme succes verklaart de vele repleken en varianten die M. van zijn meest succesvolle thema op bestelling schilderde. Van hem kennen we bijvoorbeeld verscheidene exemplaren van de *Aankomst der Riflemen te Oostende* en van de *Beschieting van Oostende door de Engelsen onder bevel van Admiraal Poppham*. M.'s werken werden dikwijls vervalst, ook nog tijdens zijn leven. Zoon Auguste deed een poging om werken van zijn vader te authenticiseren door het aanbrennen van echtheidsverklaringen op de achterzijde van diens schilderijen; en M. zelf bracht in de regel een lakstempel met zijn naam aan op de achterzijde van zijn marines. Is het niet altijd gemakkelijk de eigentijdse vervalsingen van originele M.'s te onderscheiden, dan is dat meestal geen probleem voor veel derderangswerk dat onder zijn naam af en toe in koopzalen

van verdacht allooï opduikt. Ook de werken van Louis Timmermans, leerling van M., lijken sterk op M.'s marines.

M.'s palmares omvat eremetalen toegekend te Amiens, Amsterdam, Avignon, Lyon, Le Havre, Duinkerken, Madrid, Montpellier, Philadelphia, en Wenen. Hij werd opgenomen in de Orde van de Liberador van Venezuela, in de Orde van Karel III van Spanje (1869); pas in 1879 werd hij in eigen land tot Ridder in de Leopoldsorde benoemd.

Portretten van François M. zijn zeer schaars. We kennen een zelfportretje (veiling Campo, Antwerpen, 1981) en een gexylografeerd portret door E. Drot, dat afgedrukt werd in *L'Illustration Européenne* van 27 mei 1888. Te Oostende en te Sint-Joost-ten-Node zijn straten naar hem genoemd. Musea van hiernage-noemde steden zijn of waren in het bezit van marines van M.: Antwerpen (Museum Ridder Smit van Gelder), Bristol, Brussel (K.M.S.K.), Elsene, Greenwich, Ieper, Kortrijk, Luik, Madrid, Montreal, Nice, Oostende, Reims en Sheffield.

Lit.: Catalogi der kunsttentoonstellingen 1840-1887; — Kronieken in de eigentijdse kunsttijdschriften *Vlaamsche School, La Renaissance* en *La Fédération Artistique 1840-1888*; — L. AUBANEL, *La Salle Musin*, in: *L'Echo d'Ostende*, nrs. 1435, 1437 en 1438, 1878; — G. LAGYE, *Galerie Artistique*, in: *La Fédération Artistique*, 6, 22, 1879, 234-236; — E. MATHY, *Ouverture du premier salon d'Ostende*, in: *La Saison d'Ostende*, 17, 11, 1894, p. 1; — R. BEAUCOURT DE NOORTVELDE, *François-Etienne Musin*, in: *Biographie Ostendaise*, Oostende, 1900, 214-219; — N. HOS-TYN, Een korte kennismaking met François Musin, in: *De Plate*, 5, 6, 1976, 4-5; — ID., *De zee en de kunst*; François Musin, in: *Neptunus, Info-marine*, 26, 175 (1978-1979), nr. 3; — ID., *Twee marineschilders van bij ons: François en Auguste Musin*, in: *Het Visserijblad*, 30 sept. 1981; — P. en V. BERKO, *Dictionnaire des peintres belges nés entre 1750 et 1875*. Brussel-Knokke, 1981; — E. H. H. ARCHIBALD, *Dictionary of Sea-Painters*. Wood-bridge, 1980; — W. G. FLIPPO, *Lexicon of the Belgian Romantic Painters*. Antwerpen, 1981.

Norbert HOSTYN

MYIN, Hendrik Arnold, dierenschilder en leraar aan de Antwerpse kunstacademie.

Geboren te Antwerpen eind nov. 1760 als zoon van Antonius en Petronella Theresia Cools; overleden te Antwerpen op 5 april 1826. Huwde in mei 1786 met Maria Jacoba